

14. SEKCJA PATRYSTYCZNA NA VIII KONGRESIE TEOLOGÓW POLSKICH (Poznań, UAM, 16 IX 2010)

W dniach 13-16 IX 2010 r. w Poznaniu obradował VIII Kongres Teologów Polskich na temat: *Między sensem a bezsensem ludzkiej egzystencji. Teologiczna odpowiedź na fundamentalne pytania współczesnego człowieka*; po raz pierwszy w historii kongres teologów odbywał się na uczelni państwowej w murach UAM w Poznaniu. Zorganizowany został przez Wydział Teologiczny Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza pod auspicjami Rady Naukowej Konferencji Episkopatu Polski; sesje plenarne Kongresu odbywały się na Wydziale Fizyki UAM na Morasku. W ramach Kongresu odbyło się również (16 IX) tradycyjnie spotkanie Sekcji Patrystycznej (także na Wydziale Fizyki UAM), na które przybyło 17 uczestników w tym prezes Sekcji Patrystycznej ks. prof. dr hab. Mariusz Szram, ks. prof. dr hab. Bogdan Cześ, kierownik Zakładu Teologii Patrystycznej na Wydziale Teologicznym UAM, oraz pracownicy zakładu, prelegenci i doktoranci. Nieliczny udział członków Sekcji w spotkaniu usprawiedliwiony był tym, że jej doroczne zwyczajne spotkanie miało się odbyć za kilka dni (20-22 IX) w Siedlcach.

Obrady Sekcji otworzył ks. prof. dr hab. Jan Słomka (Łódź), który powitał wszystkich zebranych wprowadzając ich w tematykę Kongresu. Spotkanie Sekcji Patrystycznej zostało podzielone na dwie sesje: pierwszą poprowadził ks. prof. dr hab. Franciszek Drączkowski (Lublin). Pierwszy wykład zaprezentował ks. dr hab. Antonii Żurek (Tarnów) na temat: *Otworzyć się na Nieskończoność – nadzieja nadająca sens egzystencji*. Prelegent podzielił swoje wystąpienie na dwie części ukazując w tekstach patrystycznych te elementy, które mówią o sensie egzystencji: w pierwszej ukazał rolę środowiska życiowego, w drugiej zaś doświadczenie własnego życia; podkreślił przy tym dystans Ojców wobec otaczającego ich świata oraz przekonanie o jego rychłym końcu wskazując na periodyzację dziejów występującą u św. Augustyna. W ramach wykładu przemawiający odniósł się również do tekstów św. Cypriana i św. Ambrożego, by na końcu wystąpienia wyakcentować pragnienie nadziei obecne w refleksji Ojców. Drugi wykład wygłosił ks. prof. dr hab. Bogdan Czyżewski (Gniezno) na temat: *Sens życia w ocenie Ojców Apostolskich*. Wykładowca podzielił znowu swoje wystąpienie na trzy części, przedstawiając tematykę sensu podejmowaną przez Ojców Apostolskich: pierwsza poświęcona została tematyce dwóch dróg, druga zagadnieniu doczesnego widzenia życia na ziemi, a ostatnia ukazaniu sensu życia związanego z życiem wiecznym. Trzeci wykład podczas pierwszej sesji wygłosił ks. prof. dr hab. Leon Nieścior (Obra): *Św. Augustyn wobec manichejskiego absurdu Boga i człowieka*. Swoje wystąpienie podzielił na dwie części: pierwsza została zatytułowana: „Bóg bez wszechmocy?”, a w jej ramach Autor omówił trzy aspekty: Bóg dwojaki? Bóg ograniczony? Bóg skalany? W drugiej części wykładu zatytułowanej „Człowiek bez wolności” Prelegent zaprezentował kolejne trzy aspekty: Cnota dziełem wyższych sił, Człowiek bez łaski, W kręgu fatum. Na zakończenie pierwszej sesji odbyła się krótka dyskusja nad wygłoszonymi referatami, podczas której zwrócono uwagę na elementy manicheizmu obecne w refleksji teologicznej św. Augustyna oraz na relacje chrześcijan pierwszych wieków wobec otaczającego ich świata.

Po przerwie odbyła się druga sesja spotkania, podczas której uczestnicy wysłuchali trzy kolejne referaty oraz dwie prezentacje doktorskie. Pierwszy referat wygłosił ks.

prof. dr hab. Franciszek Drączkowski (Lublin) na temat: *Zagrożenie błędnowierstwa i herezji w Kościele współczesnym*. Na wstępie Prelegent wyjaśnił pojęcia błędnowierstwa i herezji. Swój wykład zaś podzielił na pięć punktów, w których zaprezentował zagrożenia i tendencje heterodoksyjne w Kościele. Najpierw omówił zagrożenia występujące w trynitologii: tryteizm, subordynacjonizm, teandryzm, negacja współwieczności Syna i antropomorfizmy. Następnie przedstawił zagrożenia dla chrystologii: kryptoarianizm oraz neoarianizm, a także zagrożenia dla eklezjologii: dualistyczne rozumienie związku Chrystusa z Kościołem, oddzielanie Chrystusa od ludu Bożego, a także oddzielanie hierarchii od Ludu Bożego. W czwartym punkcie omówił zagrożenia dla teologii: neosofistyczny werbalizm, segmentowość albo atomizacja teologii oraz wyobcowanie teologii z funkcji kerygmatycznej Kościoła. W ostatnim zaś punkcie Prelegent omówił tendencje heterodoksyjne w odniesieniu do Kościoła: biblicyzm, ignorowanie i deprecjacja tradycji, selektywne opieranie kerygmatu na wypowiedziach Nauczycielskiego Urzędu Kościoła, pobbłażanie złu i nadmierne akcentowanie miłosierdzia Bożego, legalistyczne ujmowanie prawdy o grzechu, zawężenie dobroczynności tylko do sfery materialnej, pomijanie prawdy o sędzie ostatecznym i negacja istnienia piekła.

Kolejny wykład podczas drugiej sesji wygłosił ks. prof. dr hab. Norbert Widok (Opole) na temat: *Wiodące idee „Drugiej mowy o pokoju” Grzegorza z Nazjanzu*. W ramach swojego wystąpienia przemawiający podjął się odpowiedzi na pytanie: Co radzi Grzegorz czynić w trudnych sytuacjach życiowych? Wskazał jednocześnie na trudny czas posługi Grzegorza w Konstantynopolu w czasie zagrożenia arianizmu oraz trudnej ówczesnej sytuacji ekonomicznej w państwie. Swoje wystąpienie podzielił na pięć punktów, które odzwierciedlają myśli Grzegorza, zawarte w *Drugiej mowie o pokoju*. W pierwszym punkcie opisał postawę Bożej miłości, w drugim wiarę w Trójjedynego Boga, w trzecim Bożą Opatrzność, w czwartym uznanie Chrystusa jako Boga i człowieka, a w ostatnim wprowadzanie pokoju w codzienność. Ostatni wykład na tej sesji wygłosił ks. dr hab. Andrzej Uciecha (Katowice) na temat: *Idea walki w ascezie „synów przymierza” na postawie „Mów” Afrahata*. Na wstępie Prelegent wyjaśnił pojęcie „synów przymierza” jako stanu społecznego o charakterze przedmonastycznym w starożytnej Syrii. W samym zaś wykładzie wskazał na rozumienie terminu „walka”, która u Afrahata może być rozumiana jako wysiłek człowieka, zderzenie z wrogiem albo święta wojna lub walka w znaczeniu potocznym. Przedstawił on również ideę wczesnochrześcijańskiego syryjskiego monastycyzmu jako dystansu od świata. Po wykładzie odbyła się krótka dyskusja, po której nastąpiły dwie prezentacje prac doktorskich. Pierwszą z nich przedstawił ks. dr Krystian Grabijas, który swoją dysertację doktorską zatytułował: *Psalmy jako źródło doktryny św. Augustyna o naturze i zbawczym działaniu Boga w „Enarrationes in Psalmos”*. Jej promotorem jest ks. prof. dr hab. Bogdan Cześz (Poznań), a obrona miała miejsce w 2008 r. na Wydziale Teologicznym UAM. Drugą prezentację przedłożył ks. dr Radosław Orchowicz, który swoją pracę napisał na temat: *Opatrzność Boża wobec człowieka w ujęciu św. Bazylego Wielkiego*. Jej promotorem jest również ks. prof. dr hab. Bogdan Cześz, obrona miała zaś miejsce w 2009 r. na Wydziale Teologicznym UAM w Poznaniu.

Podsumowania obrad Sekcji Patrystycznej dokonał ks. prof. dr hab. Jan Słomka, dziękując prelegentom za przygotowane wykłady i prezentacje doktorskie oraz zebrany za udział w spotkaniu sekcijnym. Podziękowanie za przybycie oraz przygotowanie spotkania złożył również ks. prof. dr hab. Bogdan Cześz. Następnie

zebrani udali się do Auditorium Maximum Wydziału Fizyki UAM, gdzie nastąpiło zakończenie obrad VIII Kongresu Teologów Polskich. Zakończenia obrad dokonał ks. bp prof. dr hab. Andrzej Dziuba, przewodniczący Rady Naukowej Konferencji Episkopatu Polski. Uczestnicy Kongresu wysłuchali na koniec przesłania Kongresu oraz słów Prymasa Polski ks. abpa dra Józefa Kowalczyka, skierowanych do uczestników spotkania. Na zakończenie odśpiewano uroczyste *Te Deum*.

ks. Michał Kieling – Kalisz, WSD

15. GRANICE ŚWIĘTOŚCI W ŚWIECIE STAROŻYTNYM I WCZESNOCHRZEŚCIJAŃSKIM (X Sympozjum Kazimierskie, Kazimierz n. Wisłą, 1-3 X 2010)

Zapowiadane w 53-54 tomie (ss. 1081-1082) „Vox Patrum” X Sympozjum Kazimierskie, poświęcone kulturze świata późnego antyku i wczesnego chrześcijaństwa, odbyło się, jak planowano, w dniach 1-3 X 2010 r. w Kazimierzu nad Wisłą, gromadząc ponad 40. badaczy z wielu ośrodków naukowych (głównie z Polski, ale też z Uniwersytetu Moskiewskiego im. M. Łomonosowa), aby dyskutować tym razem nad zagadnieniem *Granice świętości w świecie starożytnym i wczesnochrześcijańskim*.

W trakcie trzydniowego spotkania zaprezentowano 35 referatów z różnych dziedzin (patrologia, filologia klasyczna, filozofia, prawo, historia, historia sztuki, archeologia). Interdyscyplinarny charakter sympozjum pozwolił ukazać problem wyznaczania granic świętości w różnych aspektach, poczynając od zagadnień ogólnych, związanych z samym pojęciem świętości, a prezentowali je: dr Lech Trzcionkowski (KUL) – *Realne i wirtualne granice sacrum w religii greckiej*; ks. prof. dr hab. Antoni Tronina (KUL) – *Świętość według Księgi Kapłańskiej*; ks. prof. dr hab. Jan Żelazny (UPJPII) – *Koncepcja świętości w chrześcijaństwie syryjskim*; dr hab. Michał Stachura (UJ) – *Granice pojęć „sacer” i „sanctus” w Kodeksie Teodozjusza*; obok tych poruszano też niektóre kwestie szczegółowe, dotyczące świętych miejsc i osób.

O prawnych, rytualnych i symbolicznych aspektach wydzielania świętej przestrzeni mówili m.in.: dr Ewa Osek (KUL) – *Granice świętości w literaturze grecko-żydowskiej (III w. prz. Chr. - I w. po Chr.)*; dr Henryk Kowalski (UMCS) – *Przestrzeń sakralna i jej granice w Rzymie w okresie Republiki*; dr Paweł Madejski (UMCS) – *„Ara Pacis Augustae” i granice świętości w religii rzymskiej*; dr Maciej Jońca (KUL) – *Grób w prawie rzymskim – granice świętości*; prof. dr hab. Elżbieta Jastrzębowska (UW) – *Dom Boży, przestrzeń święta, jej jakość i wielkość oraz przemiana: najstarsze kościoły w świątyniach pogańskich*; dr Zygmunt Kalinowski (UG) – *O różnorodności granic sacrum we wczesnych kościołach chrześcijańskich*; dr Daniel Próchniak (KUL) – *Portale kościołów armeńskich, ich forma i narodowa symbolika*; mgr Kinga Nęcza-Sikonowska (UJ) – *Granice grodu. O sakralizacji murów i bram na Rusi*; dr hab. Piotr Kochanek (KUL) – *„Rozesłanie Apostołów” na mapie Beatusa z Burgo de Osma*.

Znaczna część referatów koncentrowała się na pisanych i archeologicznych świadectwach stosowania przegród (*cancelli*) w budowlach wczesnochrześcijańskich. Na temat zwyczaju odgradzania miejsc kultu męczenników mówili: dr hab. Bożena Iwaszkiewicz-Wronikowska (KUL) – *Wyznaczanie granic świętości w miejscach*